

Fåglar i Jämtland-Härjedalen

Årgång 32 4-2012

årsrapporter 2012:

ÅNNSJÖNS FÅGELSTATION

**PROJEKT JAKTFALK
PROJEKT KUNGSÖRN**

Inventera, publicera... och informera!

DET 25:E VERKSAMHETSÅRET vid Ånnsjöns fågelstation går mot sitt slut och vi kan se tillbaka på en säsong som präglades av sen snösmältning, en relativt kall försommar och total frånvaro av smågnagare. I den här årsrapporten kan du bl.a. läsa om våra långtidsprojekt myrinventeringen och den standardiserade ringmärkningen, vilka båda hängt med sedan starten i slutet av 1980-talet. Dessa långa tidsserier blir mer och mer värdefulla för varje år de fortsätter. Här berättas även om stationens framgångsrika dubbelbeckasinprojekt samt om fågelskyddsarbetet i länet med de hotade rovfågelarterna kungsörn och jaktfalk.

I VÅRAS UTKOM den stora och fina boken *Fåglarna i Sverige – antal och förekomst*. I den har antalet par av samtliga i Sverige häckande fågelarter beräknats – ett enormt jobb som inte varit möjligt utan den stora tradition och det stora engagemang som finns kring fåglar och fågelinventering i Sverige. Det ideella arbete vi utför och har utfört vid Ånnsjöns fågelstation har också bidragit till detta viktiga bokverk. För arter som exempelvis fjällpipare, brushane och dubbelbeckasin har resultat bl.a. från våra projekt utgjort underlag för beräkningarna, och det känns naturligtvis roligt varje gång vårt arbete och våra slutsatser presenteras

i ett större perspektiv. Det stimulerar till fortsatta studier.

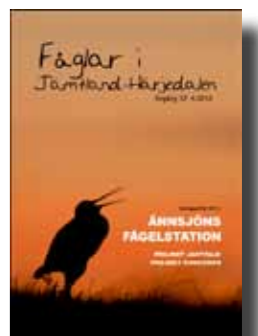
Men boken visar också på uppenbara kunskapsluckor där vi på det lokala planet har en viktig funktion att fylla. Som exempel kan gråhägern framföras. Enligt boken häckar 0-2 par i Jämtlands län, men vi vet att det enbart i Ånn finns en koloni med 10-20 par varje år. Här står det klart att kunskap finns men den har inte satts på pränt och publicerats för andra. Även sådan information sporrar till fortsatt arbete, för ytterst handlar det ju många gånger om en fågelskyddsfråga, där dokumenterad kunskap ofta spelar en mycket viktig roll. Eller som bokens författare uppmanar: ”Inventera och publicera, inventera och publicera, inventera och publicera...”

ÄVEN OM VI i första hand sysslar med amatörforskning så blir vår roll som direktinformatörer till besökare i området också allt viktigare. Om planerna på en ny nationalpark i västra Jämtlandsfjällen förverkligas om några år kan den funktionen sannolikt bli ännu viktigare för oss. Då känns bygget av informationslokaler i anslutning till fågelstationen – som sakta men säkert tar form – helt rätt, och i samband med det inser vi värdet av den mångfald av kompetens vi har inom föreningen.

Johan Råghall

INNEHÅLL

Välkommen	02
Sammanfattning av 2012	04
Projekt Dubbelbeckasin	06
Myrinventeringen	09
Ringmärkningen	12
Fågelinventeringskurs	15
Projekt Jaktfalk	16
Kungsörn i Jämtland	20
Jaktfalk och kungsörn i Härjedalen	22
Kalendarium	23
Kallelse till JORF:s årsmöte	24

Omslag: Spelande dubbelbeckasin på Högåsen. Foto: Zsombor Károlyi.

FÅGLAR I JÄMTLAND-HÄRJEDALEN (FJH)
ges ut av Jämtlands läns Ornitologiska Förening och utkommer med fyra nummer per år.

REDAKTION Johan Råghall, 0730 449886
johan.raghall@naturskyddsforeningen.se
Jennie Wadman, 0730 425114
jennie.wadman@gmail.com

ISSN 0282-4760

TRYCK Daus Tryckeri, Östersund

JÄMTLANDS LÄNS ORNITOLOGISKA FÖRENING (JORF)
är en regional förening till Sveriges Ornitologiska Förening som verkar för fågelskydd, fågelforskning samt fågelskådning i Jämtlands län.

MEDLEMSAVGIFT (till plusgiro 860309-4)
Vuxen 150 kr
Ungdom 60 kr
Extra familje- eller stödmedlem 50kr (ej tidskrift)

ADRESS c/o Elisabeth Marklund
Orrviksvägen 7
832 94 Orrviken

E-POST info@jorf.se **HEMSIDA** www.jorf.se

FÖRENINGEN ÅNNSJÖNS FÅGELSTATION
äger och driver en forskningsstation för fågelforskning och miljöövervakning i Jämtlandsfjällen i samarbete med JORF.

MEDLEMSAVGIFT (till plusgiro 854551-9)
Privatperson 150 kr
Organisation 500 kr

ADRESS Handöl 563
830 15 Duved (OBS! Endast juni-augusti)

TELEFON 0647-722 10

E-POST info@annsjon.org

HEMSIDA www.annsjon.org

SVERIGES ORNITOLOGISKA FÖRENING (SOF)
är riksföreningen för fågelskydd, fågelforskning och fågelskådande. Föreningen ger ut publikationerna Vår Fågelvärld, Ornis Svecia, Fågelvännen och Fågelåret.

HEMSIDA: www.sofnet.org

Sammanfattning av verksamheten 2012

text: Johan Råghall

Informationslokalen

Detta var säsongen då informationslokalen kunde börja användas som en lokal. Även om det ännu är en byggarbetsplats var allt material undanstuvat under sommaren så att besökare kunde komma in, kika på lite informationsmaterial på väggarna samt sitta ner och ta en fika i den sköna soffan.

Under hösten utfördes ett tungt jobb då bjälkarna som ska stötta den utvändiga trappan upp till takplattformen sattes på

plats. Samtidigt fortskred bl.a. jobbet med gången mellan bro och parkering och materialhögarna utanför stationen gicks igenom och säkrades inför vintern.

Projekt Dubbelbeckasin

Samarbetet med flyttfågelforskare från Lunds universitet fortskred för fjärde året i följd. Nätfångst och ringmärkning på fyra spelplatser i Handölsdalen 24-26 maj resulterade i 29 nymärkning och 17 kon-

troller av beckasiner som fångats av oss tidigare år. 16 fåglar fick nya ljusmätare monterade på sina metallringar, och vi återfick inte mindre än nio ljusmätare. Preliminära analyser av data från dessa bekräftar de fascinerande resultat som publicerades ifjol, med långa non stop-flygningar under höstflyttningen ner mot vinterkvarteren i tropiska Afrika.

Förutom de fyra lekar vi ringmärkte på inventerades nio andra spelplatser i slutet

Jörgen Andersson avnjuter matsäcken under Annsjödagen medan två studenter från Mittuniversitetet spanar ut över Annsjön från Nätaholmen. Foto: Ulla Falkdalen.

En dubbelbeckasin lyfter från spelplatsen i det första morgonljuset. Foto: Zsombor Károlyi.

av maj. 96 spelande hanar räknades vilket gav ett lågt medelvärde på 7,4 hanar/lek. Det berodde på att ovanligt mycket snö låg kvar och flera spelplatser i Storlienfjällen var helt snötäckta och utan beckasiner för tillfället.

Annsjödagen

Som brukligt inbjöd föreningen till Annsjödagen första lördagen i juni, som i år inföll den 2 juni. Vädret var kyligt men utan nederbörd större delen av dagen. Fågeltornen i Ann och Handöl bemannades under förmiddagen av stationens personal och besökarna kunde få guidning och hjälp med artbestämning.

Under eftermiddagen hölls öppet hus på fågelstationen med fika och tipspromenad. God middag kunde förtäras på Handöls Vårdshus och dagen avslutades därefter med besök på en dubbelbeckasinspelplats. Då var vädret dock så ruskigt att inget spel hördes eller sågs.

Myrinventering

Samtliga 16 myrar omkring Annsjön och Storlien inventerades i början av juni. Det var 24:e året i följd som inventeringen genomfördes, och resultaten i denna långtidsserie blir bara mer och mer värdefulla för varje år som går. Över 1 600 fåglar räknades under årets inventering, vilket är den högsta siffran sedan 2004. Rödbena, storspov och trana nådde samtliga sina högsta resultat hittills, medan t.ex. smal-

näbbad simsnäppa sågs i färre exemplar än något år tidigare.

I samband med myrinventering på Annsjöns östra sida genomfördes även en sjöinventering från båt.

Fjällruttsinventering

Åtta av stationens 15 fjällrutter i västra Jämtlandsfjällen inventerades. Få inventerare och för mycket snö kvar på fjället bidrog till att inte fler rutter blev gjorda. Säsongen präglades av vinterns lämmelkrasch och få rovfåglar, labbar och ugglor sågs. Fjällrutterna på Flatruet och Stekenjokk inventerades inte i år.

Ringmärkning

Bemanningen under ringmärkningssäsongen var även i år relativt god, om än lite tunn några veckor på slutet. Paul Stevenson från England ansvarade praktiskt för verksamheten och spenderade över två månader i Handöl, en berömvärd insats.

Totalt fångades och ringmärktes 1 582 fåglar av 42 arter. Dessutom märktes 98 boungar av fem arter, de flesta inom stationens holkprojekt. Ny märkart för året var busksångare. Lövsångare var den vanligaste fågeln i näten följt av bergfink.

Ett nytt projekt för sommaren var att ringmärka hussvalor vid Handöls täljstensfabrik.

Sommarkänsor längs stigarna i Handöl. Foto: Jennie Wadman.

Nina Janelin ringmärker en varfågel i Handölsstallet. Foto: Paul Stevenson.

Projekt Dubbelbeckasin

Efter fjolårets TV-dokumenterade flopp, där den viktigaste spelplatsen var försvunnen och inte en enda ljusmätare återfanns, blev 2012 en stor succé. Inte mindre än nio ljusmätare kunde återfinnas, vilka gav ny och spännande information om dubbelbeckasinernas flyttning och övervintring.

text: Åke Lindström foto: Jennie Wadman

FÖR FJÄRDE ÅRET i rad studerade forskare från Lunds universitet och Ånnsjöns fågelstation tillsammans dubbelbeckasiner i Storulvåfjällen för att utreda artens flyttningssvanor. Fältarbetet utfördes perioden 24-26 maj och detta år var gruppen förstärkt med Robert Ekblom och Glib Mazepa från Uppsala universitet.

DEN VIKTIGASTE DELEN av projektet är att återfånga fåglar som tidigare år försetts med så kallade ljusmätare, en liten apparat som sätts fast på fågelns metallring. Med dessa registreras var tionde minut ljusintensiteten i fågelns omgivning och denna information lagras i ett litet minne.

Om man återfångar fågel, vanligtvis ett år senare, kan man beräkna var fågel varit. Osäkerheten i positionsbestämningen är visserligen så stor som 10-20 mil, men för fåglar likt dubbelbeckasinen där kunskapen om flyttningens förlopp är nära nog noll, är detta gott nog.

De tre ljusmätare som vi lyckades få tillbaka 2010 visade att fåglarna gjorde upp till 650 mil långa non-stopflygningar från Sverige till tropiska Afrika och att de satt hela vintern i Kongo nära ekvatorn. Detta var helt ny information som fick mycket stor uppmärksamhet bland allmänheten i Sverige och hos flyttfågel forskare världen över.

INFÖR SÄSONGEN FANNS det teoretiskt sett 37 fåglar med ljusmätare att återfånga (sju från 2009, tio från 2010 och 20 från 2011). Efter fjolårets misslyckande var dock förväntningarna låga, även om vi i fjolårets rapport förutspådde att vi borde få tillbaka 6-7 stycken. Det blev dock bättre än så!

FÖRSTA KVÄLLEN OCH natten ägnades åt den under 2011 upptäckta leken vid Lill-Getryggen. Där fick tio fåglar ljusmätare året före. Det var fortfarande mycket snö i markerna – hela 80 procent av marken var snötäckt – men fåglarna var riktigt på hugget och de första började

spela redan runt nio när det fortfarande var rejält ljus. Eftersom de till och med stod på snön och spelade kunde vi redan då se att åtminstone två av fåglarna hade ljusmätare, vilket naturligtvis höjde pulsen ordentligt.

Som brukligt satte vi upp en halvcirkelformad rad av slöjnat runt leken och väntade sedan med spänning på vad fångsten skulle ge. Under natten fångades tio hanar och en hona. Tre av hanarna hade ljusmätare – bingo!

NÄSTA NATT DELADE vi upp oss. En grupp gick till leken vid Laptentjahke där vi året före satt på två ljusmätare. Den andra gruppen gick till Stråten-leken (som upptäcktes 2010) där sju fåglar fick ljusmätare året före. Vid Laptentjahke fångades minsann båda fåglarna med ljusmätare,

alltså hundra procentig utdelning! En av dessa fåglar, 5116343, ringmärkte vi redan 2009 på denna plats och den har sedan dess återfångats där tre år i rad (2010, 2011 och 2012). Mellan 2011 och 2012 bar den alltså en ljusmätare.

Vid Stråten-leken gick det också över förväntan; hela fyra fåglar med ljusmätare fångades. Uppenbarligen var turen med oss detta år! Extra intressant var att en av dessa fåglar fått sin ljusmätare vid Lill-Getryggen året före. Den hade således bytt lek. Om den var på tillfälligt besök eller hade bytt lek permanent vet vi inte. Variation på samma tema var en annan fågel som fångades (den hade dock ingen ljusmätare). Den var märkt 2010 på den sedermera försvunna Stråtöleken, men dök nu upp på Stråten istället, några kilometer längre

norrut. Detta glädjande fynd väckte åter våra tankar på att leken helt enkelt flyttat någon annanstans.

DEN TREDJE NATTEN återvände en grupp till Lill-Getryggen, men återfångade i princip bara samma fåglar som två nätter tidigare. Uppenbarligen fångar man på en enda natt de flesta fåglarna på en lek, så ett besök räcker gott.

Den andra gruppen ringmärkte nio fåglar på leken på sydsidan av Getryggen. Inga nya ljusmätare hittades här heller, men spelaktiviteten var hög trots den stora mängden snö.

ÅRETS TOTALSIFFROR BLEV 17 kontroller av fåglar märkta året före, av vilka hela nio hade ljusmätare. Därtill

Arbetet med att plocka ut dubbelbeckasinerna ur näten kräver försiktighet och beslutsamhet på samma gång. Dessutom är det bra med en stor dos tålmod. Foto: Peter Jonsson.

Spelande dubbelbeckasinhane med ljusmätare monterad på högerbenet ovanför metallringen. Foto: Peter Jonsson.

Myrinventeringen

Nästa år firar myrinventeringarna 25-årsjubileum. Då har det gått ett kvartssekel sedan vi startade 1989. Efter att under en följd av år sett hur våren och snösmältningen kommer allt tidigare, bestämde jag mig redan 2011 för att tidigarelägga myrinventeringarna med ungefär en vecka. De har alltså flyttats från perioden 10-20 juni till 3-13 juni.

text och foto: Thomas Holmberg

märktes 29 nya fåglar. Vi satte också på 16 nya ljusmätare, varav sex på fåglar som vi redan har en följdning på.

ANALYSEN AV DE nio ljusmätare vi fick tillbaka pågår fortfarande. Tyvärr var en av dem helt ”död”, så den gav inga data. Tre andra hade slutat fungera under resans gång, men innehöll information från minst halva resan. De fem andra gav en komplett

årsrapport för sin fågel.

Preliminärt står det klart att de åtta ljusmätarna konfirmerar det vi fann för två år sedan på de första tre fåglarna. Alla flög de non-stop från norra Europa till subtropiska Afrika, för att spendera vintern nära ekvatorn. På våren flög de non-stop från vinterkvarteren till Balkanhalvön och därifrån i mindre etapper åt nordväst för att slutligen återvända till Storulvån med omnejd.

ÄVEN NÄSTA ÅR planerar vi att försöka återfånga fåglar med ljusmätare. Därefter hoppas vi kunna ta ett nytt steg på tekniskskalan, genom att förse några dubbelbeckasiner med satellitsändare och/eller GPS-mottagare, för att få betydligt bättre precision i våra mätningar.

De snöskor som Storulvåns fjällstation lånade ut var mycket uppskattade under årets dubbelbeckasinprojekt, eftersom det låg ovanligt mycket snö kvar i fjällen i slutet av maj. Från vänster syns Johan Råghall, Peter Carlsson, Jennie Wadman, Robert Ekblom och Glib Mazepa vid hängbron över Handölan. Foto: Åke Lindström.

TIDPUNKTEN SPELAR SANNO-LIKT stor roll för inventeringsresultatet. Om fåglarna exempelvis har börjat ruva är de mycket svårare att upptäcka än om de fortfarande håller på med olika parningsspel. Hos vissa arter, främst brus-hane, drar åtminstone en del av hanarna iväg från myren när honorna lagt ägg. En del kan stanna kvar för en ”andra chans”. Det händer ju att häckningen misslyckas i ett tidigt skede och då kan honan para sig igen och lägga en ny kull.

Totalt sett har vi sett fler fåglar de senaste två åren än åren dessförinnan. Det kan vara en följd av att vi tidigarelagt inventeringarna. Det är en av de faktorer som man måste hålla i minnet när man tolkar inventeringsresultaten.

JUST I ÅR var dock våren inte särskilt tidig. Snösmältningen var oerhört sen, mest märkbart uppe på kalvfjället. Myrarna i skogslandet blir alltid snöfria tidigt, men de var i år blötare än normalt och någon sommarvärme kunde man inte direkt tala om. Första halvan av juni i Ånnsjöområdet betyder som regel morgontemperaturer stadigt under tio grader, ibland ner mot frostnivåer. Så var det också i år. Men inventeringarna kunde ändå genomföras planenligt och när man går på myrar är dagstemperaturer i intervallet 10-18 grader riktigt behagligt.

Vädret vid inventeringstillfället har

förstås också betydelse för resultatet. Om det är en lugn, solig och varm dag med temperatur runt 20 grader eller högre (ja, det har faktiskt hänt!) eller om det är blåsigt, strax över noll och snöbyar i luften har förstas inverkan på fåglarnas benägenhet att visa sig. Men sambandet är inte enkelt och olika arter påverkas på olika sätt. Mest påverkas nog de småfåglar som sitter i myrkanten och sjunger. Fåglarna ute på myren som vi både kan se och höra tror jag påverkas mindre av vädret.

Ytterligare en viktig faktor för resultatet är inventeraren själv. Hur duktigt är jag på att upptäcka fåglarna och artbestämma alla små pip? Jag tycker mig tydligt märka att yngre fågelskådare är mer alerta och har bättre hörsel. I viss kompensering de äldre detta med större erfarenhet och kunskap om vad som kan förväntas. Men även det kan vara bedrägligt. Jag vet en fågelskådare som inventerade samma område år efter år i ett par decennier och konstaterade att vissa småfåglar stadigt minskade, särskilt kungsfågeln. Förklaringen kom när han gjorde ett hörselprov på sig själv. Hans förmåga att höra höga toner hade gradvis försämrats. Han hörde helt enkelt inte kungsfåglar, järnsparvar, grå flugsnappare och vissa mesar i samma utsträckning längre.

För att undvika sådana här effekter på resultatet försöker vi att blanda inventerare av olika åldrar och med olika erfaren-

het. Då kommer skillnader som beror på olika inventerarens förmåga att upptäcka fåglar att jämnas ut sig. Genom att ha en inventeringsperiod som sträcker sig över 7-10 dagar får vi också en viss utjämning av skillnader som beror på vädret just den dag vi inventerar.

SOM HELHET ÅR myrarna i västra Jämtland mycket stabila miljöer. De ser ungefär likadana ut idag som för 24 år sedan. Långsiktiga klimatförändringar kommer givetvis att märkas även här, men vi har inga påtagliga problem med igenväxning och förändrat betestryck – faktorer som ofta påverkar våtmarker i södra Sverige.

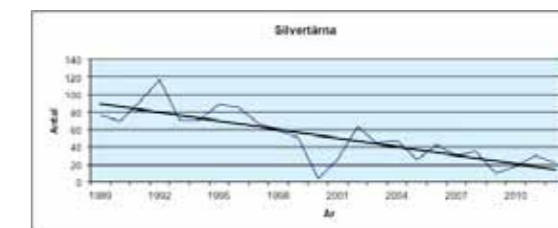
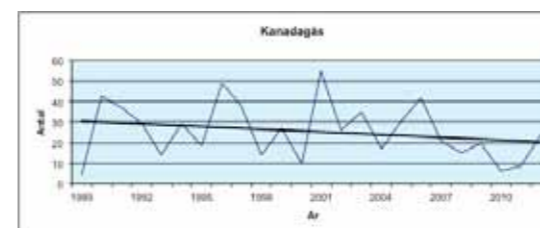
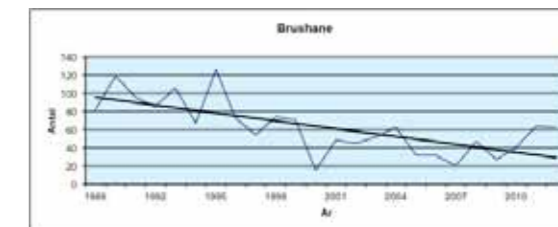
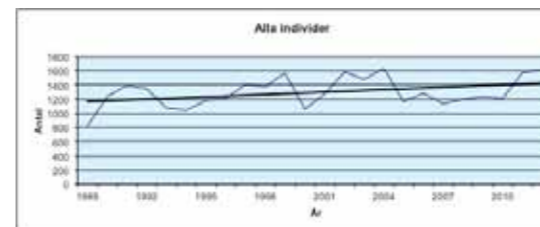
Helt fria från lokal mänsklig påverkan är vi dock inte. Två av våra sammanlagt 16 myrar visar tydliga tecken på yttre påverkan. Lagunen i Ånn har en koppling till avloppsreningen i Ånn och Topptjärnen i Storlien är på liknande sätt påverkad av avloppsvattnet i Storlien. På bägge dessa ställen har förändringar skett under åren. Miljömässigt till det bättre skulle man väl kunna säga, då man släpper ut mindre ”skit” nu än tidigare, men därmed minskar också näringstillförseln. Vi har anledning att tro att det är negativt för en del arter, främst smalnäbbad simsnäppa.

TOTALT NOTERADES 1614 fåglar under årets inventering – det bästa resultatet sedan 2004 (se figur 1a). Ökningen är

Närkontakt med myrsnäppa på Blåhammarmyren, där också ett bo påträffades under årets inventering.

Kärrensnaipan har inte noterats under myrinventeringen sedan 2004, men i år sågs plötsligt fem individer!

Figur 1a-d. Antal observerade individer under myrinventeringarna 1989-2012 av a) samtliga individer, b) brushane, c) kanadagås och d) silvertärna. De raka linjerna visar trenden för hela perioden.

generell och kan inte förklaras av massförekomst av några enstaka arter. Intressanta resultat eller trender har noterats hos bl.a. följande arter:

Alfågel. Fortsatt liten men stabil population på Blåhammarmyren. Vi ser vanligen från två till åtta individer. Fanns inte där då vi startade myrinventeringarna.

Backsvala. En liten koloni finns i torverosionsbranten på Klockamyren. Den har nog funnits där sedan starten, men är inte noterad förrän 1996. Årets siffra, 35 individer, är faktiskt den högsta hittills.

Brushane. (Se figur 1b.) En stadigt minskande trend från mitten av 90-talet har faktiskt börjat vända uppåt de senaste 2-3 åren. En del av den kan dock förklaras med att vi inventerar tidigare (se ovan).

Dvärgmåsa. Sågs första gången 2002, därefter inte förrän 2006. De sista tre åren har den noterats årligen och årets siffra, åtta individer, är faktiskt den högsta. Myrinventeringen ger dock ingen rättvisande bild för hela området. Betydligt fler fåglar kan ses ute på Ännsjön när fjädermyggorna kläcks.

Enkelbeckasin. Hos oss en fortsatt stabil art. Enligt litteraturuppgifter har den minskat i södra Sverige.

Gulärta. Rätt stora variationer från år till år

utan tydlig trend. Årets siffra, 98 individer, är något över medel.

Gök. Fortsatt stabil förekomst utan tydlig trend.

Kanadagås. (Se figur 1c.) Har minskat klart sedan åren kring sekelskiftet, men verkar nu på väg uppåt igen, jämfört med de två föregående åren.

Kärrensnaipa. Märkligt nog sågs fem individer i år av denna art som varit helt borta sedan 2004. Dessförinnan sågs den årligen. En tänkbar förklaring är att den sena snösmältningen tvingat ner de fjällhäckande fåglarna till lägre nivåer.

Myrsnäppa. Stabil förekomst, men inte många individer. Drygt åtta i snitt ses årligen, med Blåhammarmyren som pålitligaste lokalen. Bofynd gjordes i år.

Svarthakedopping. En art som helt klart etablerat sig under inventeringsperioden. Nu är den årlig på flera lokaler.

Rödbena. Den talrikaste av alla myrfåglarna, men kanske också lättast att upptäcka. Viss risk för överskattning finns då fåglarna flyger fram och tillbaka över myren. I år en rekordsiffra på 169 individer.

Rödstjärt. Kraftig ökning de sista två åren.

Silvertärna. (Se figur 1d.) Ligger nu ganska

stabil på en rätt låg nivå, ungefär en tredjedel av antalet under 1990-talet.

Smalnäbbad simsnäppa. Har minskat gradvis under åren och årets notering, tolv individer, är den lägsta någonsin. Se ovan angående möjlig orsak.

Småspov. Stabil förekomst men viss minskning sedan början av 1990-talet.

Storspov. Har ökat stadigt även om den fortfarande antalsmässigt ligger klart under småspoven. Årets siffra, 31 individer, är den högsta någonsin. Tidigare har den endast setts på myrarna runt Ännsjön, men nu tycks den flytta fram positionerna och börjar uppträda även på högre nivåer. Har i år noterats på myrarna vid Storlien.

Trana. Ökar klart enligt inventeringarna även om arten är rätt svårinventerad under häckningstiden. I år sågs 36 tranor, den högsta siffran någonsin. En förklaring kan dock vara att den sena snösmältningen omöjliggjorde häckning. Tranorna är då lättare att se.

TACK ALLA NI som deltagit i årets inventering! Både nya och "äldre" inventerare är välkomna tillbaka jubileumsåret 2013.

Ringmärkningen

Liksom ifjol tog vår vän från England, Paul Stevenson, det stora praktiska ansvaret för den standardiserade ringmärkningen i Handöl. I år vistades han på fågelstationen mer än två månader. Här sammanfattar han säsongens resultat.

text och foto: Paul Stevenson

Första busksångaren i fågelstationens historia ringmärktes i Handöl den 2 juli.

Marlene Ljungström skriver ringmärkningsprotokoll.

RINGING THIS YEAR took place against a backdrop of a late spring thaw, high water levels, a poor summer and a scarcity of lemmings. Ongoing reports from British ringers and nest recorders of a bad year there for many species of breeding birds added to the impression that it could be a poor breeding season here too. Particularly for passerines the observatory's annual standardised ringing together with the complementary nest box work give data on the actual outcome.

EARLY SEASON STANDARDISED ringing at the Handöl site yielded two exceptional birds on consecutive days, a Blyth's reed warbler on the 2nd and a marsh warbler on the 3rd of July. The Blyth's was the first ringed at the observatory, and the marsh warbler the second with the first being ringed at the delta site in July 1988.

THE RESULTS OF ringing pulli in the nest boxes show that blue tits had fewer than half their 2000-2011 average number of pulli. Great tits and pied flycatchers achieved about their averages and there

were no common redstarts this year.

No owls were found to be using the nest boxes this year and moreover none were observed during the ringing season.

THE PROPORTION OF fledged first calendar year birds in the total gives a further measure of annual productivity. The number of ringed young blue tits and great tits met their 2000-2012 averages, blue-throat were below half their average whilst brambling at the second most numerous species ringed, 250 including 150 young, achieved more than double their average.

Willow warblers had a relatively good year compared with recent years with 255 birds ringed, 191 of which were young. They were the most abundant species processed for ringing in 2012 but their numbers remain fewer than in the past.

SISKIN NUMBERS WERE down on previous years, 104 in 2012 versus 489 in 2011 and 198 in 2010. Redpolls with a total of 20 were at the fewest since 1997.

Great grey shrike were a feature of the year. Previously a total of three had been ringed, two in 2010 and one in 2001. Six

were ringed this year including an adult that was a first for the observatory.

ALTHOUGH NOT PART of standardised ringing and therefore an anecdotal view, fieldfare too seemed to have a successful nesting season with more active nests than we had time to ring. Eighteen pulli were ringed this year, with twenty ringed 2000-2011.

REGARDING SURVIVAL, 49 birds of 15 species ringed in previous years at Lake Ånnsjöns bird observatory were processed there again in 2012.

The greatest elapsed time being held by a blue tit and a female chaffinch both of which were ringed in July 2007. The blue tit was ringed as a first autumn bird but the chaffinch was an adult when ringed and would thus be the oldest. There were three birds from 2008, a reed bunting which when ringed was aged as a bird having hatched in 2007, and two willow warblers both of which when ringed were aged as having hatched in 2007 or earlier.

These two warblers being longer distance migrants would in theory have tra-

Sammanfattning på svenska

ÅRETS STANDARDISERADE RINGMÄRKNING präglades av den sena våren följt av en kall sommar, höga vattennivåer samt – i kontrast till ifjol – total frånvaro av smågnagare.

1 582 FÅGLAR av 42 arter hanterades under sommaren, exklusive dubbelbeckasinerna som märktes i maj. Av dessa utgjorde nymärkningar 1 295 och kontroller av redan märkta fåglar 287. Dessutom märktes 98 boungar av fem arter.

Ny märkart för fågelstationen var en busksångare som fastnade i ett av näten den 2 juli. Dagen därpå ringmärktes även en kärrsångare, vilket var stationens andra fynd. Den första märktes 1988. En annan överraskning för säsongen var att hela sex varfåglar varav en adult ringmärktes. Tidi-

gare hade endast tre unga varfåglar märkts, en 2001 och två 2010.

Lövsångare var återigen vanligaste arten i näten med 255 nymärkta individer, medan grönsiskan som toppade statistiken ifjol gick starkt tillbaka. Bergfinken var näst vanligaste arten i näten. Gråsiskan som ofta är en vanlig art i vår statistik hade sitt sämsta år sedan 1997 med endast 20 märkta individer.

Resultatet av pullmärkningen i våra småfågelholkar visar att blåmesen hade färre än hälften av medelantalet ungar för perioden 2000-2011. Både talgoxe och svartvit flugsnappare nådde dock upp till omkring medelsiffror.

49 fåglar av 15 arter som blivit ringmärkta tidigare år kontrollerades. Av dessa blev en blåmes och en bofinkhona märkta

redan 2007. En sävsparv och två lövsångare märktes 2008 och båda lövsångarna bedömdes då vara födda 2007 eller tidigare. Det innebär att de flyttat den långa vägen mellan tropiska Afrika och Sverige och vice versa minst tio gånger – imponerande för en fågel på nio gram!

Ett nytt projekt för året utanför den standardiserade märkningen var att fånga hussvalor vid kolonin på en av täljstensfabrikens byggnader. Tio unga och elva gamla fåglar lyckades ringmärkas.

STORT TACK TILL föreningens medlemmar, säsongens ringmärkare och assistenter, personalen på Handöls täljstensfabrik samt till Marlene, Ola, Bertil och andra bybor för all hjälp och vänlighet under ringmärkningssäsongen!

Paul Stevenson och Helena Hedkvist preparerar för att fånga hussvalor vid täljstensfabriken i Handöl. Foto: Ulla Falkdalen.

velled the furthest of any of these birds, ten or more times between northern breeding sites and sub-Saharan wintering sites – impressive for nine gram birds.

A FORMER KNOWN gull and arctic tern nesting site on a small low island in the delta remained submerged for much of the season and consequently it seemed that no gulls and no terns succeeded in nesting there in 2012. However three adults and one juvenile arctic tern were ringed in the delta. Excepting the great snipes just four waders were ringed this year.

A NEW PROJECT for 2012 was to ring

house martins at the small colony nesting on the buildings of Handöl's soapstone factory, täljstensfabriken. This is a species that is ordinarily not caught during standardised ringing but nevertheless the observatory has ringed three in the past, two in 2000 and one in 2003. Having obtained permission and devised safe effective catching methods the team succeeded in ringing ten young and eleven adults.

OF THE 1582 birds in 2012 there was one with a ring that was not from Lake Ännsjöns bird observatory. This was an adult icterine warbler with a ring from elsewhere in Sweden.

THE YEAR'S TOTAL of 1 582 birds and also the number per hour of the nets being open were similar to 2010 but considerably lower than the highs of 2011.

105 bird species were observed during the season.

WITH THANKS TO the board and members of the observatory, the ringers and assistants, personnel of Handöls täljstensfabrik and to Marlene, Ola, Bertil and other local people for their help and kindness throughout the ringing season.

Last but not least thanks for the cakes!

Fågelinventeringskurs med Fältbiologerna

Veckan innan midsommar anordnade Fältbiologerna en kurs i fågelinventering i samarbete med Ännsjöns fågelstation. Kursen riktade sig till såväl nybörjare som redan frälsta fågelentusiaster. Thomas Holmberg och Johan Råghall föreläste flera olika inventeringsmetoder som fågelstationen använder. Ungdomarna bodde under veckan i Handöls stugby. Här berättar en av deltagarna om sina upplevelser.

text: Elin Håård foto: Thomas Holmberg

Tabell 1. Ringmärkning vid Ännsjöns fågelstation 2012-06-14 till 2012-08-31. De dubbelbeckasiner som ringmärktes i maj är exkluderade i sammanställningen.

Species	New Rings		Controls	Total
	Pulli	Total	Total	
<i>Acrocephalus dumetorum</i>	Busksångare	Blyths reed warbler		1
<i>Acrocephalus palustris</i>	Kärrsångare	marsh warbler		1
<i>Anthus pratensis</i>	Ängspiplärka	meadow pipit		1
<i>Anthus trivialis</i>	Trädpiplärka	tree pipit	12	2
<i>Calidris alpina</i>	Kärrsnäppa	dunlin	1	1
<i>Carduelis chloris</i>	Grönfink	greenfinch	4	4
<i>Carduelis flammea</i>	Gräsiska	mealy redpoll	18	2
<i>Carduelis spinus</i>	Grönsiska	siskin	97	7
<i>Cyanistes caeruleus</i>	Blåmes	blue tit	8	42
<i>Delichon urbica</i>	Hussvala	house martin	21	4
<i>Dendrocopos minor</i>	Mindre hackspett	lesser spotted woodpecker	2	2
<i>Emberiza schoeniclus</i>	Sävsparv	reed bunting	96	21
<i>Erithacus rubecula</i>	Rödhnake	robin	14	2
<i>Ficedula hypoleuca</i>	Svartvit flugsnappare	pie flycatcher	48	75
<i>Fringilla coelebs</i>	Bofink	chaffinch	15	3
<i>Fringilla montifringilla</i>	Bergfink	brambling	205	21
<i>Gallinago gallinago</i>	Enkelbeckasin	snipe	1	1
<i>Hippolais icterina</i>	Härmsångare	icterine warbler	24	12
<i>Lanius excubitor</i>	Varfågel	great grey shrike	6	6
<i>Luscinia svecica</i>	Blåhake	bluethroat	25	10
<i>Motacilla alba</i>	Sädesärta	white / pied wagtail	2	2
<i>Motacilla flava</i>	Gulärta	yellow wagtail	38	1
<i>M. flava thunbergi</i>	Gulärta (rasen thunbergi)	yellow wagtail - grey-headed	1	1
<i>Muscicapa striata</i>	Grå flugsnappare	spotted flycatcher	14	6
<i>Parus major</i>	Talgoxe	great tit	21	72
<i>Phoenicurus phoenicurus</i>	Rödstjart	common redstart	23	4
<i>Phylloscopus collybita</i>	Gransångare	chiff chaff	6	6
<i>Phylloscopus trochilus</i>	Lövsångare	willow warbler	255	44
<i>Poecile montanus</i>	Talltita	willow tit	8	8
<i>Prunella modularis</i>	Järnsparv	dunnock	11	3
<i>Pyrrhula pyrrhula</i>	Domherre	bullfinch	10	3
<i>Saxicola rubetra</i>	Buskskvätta	whinchat	1	1
<i>Sitta europaea</i>	Nötväcka	nuthatch	4	9
<i>Sterna paradisaea</i>	Silvertärna	arctic tern	4	4
<i>Sylvia atricapilla</i>	Svarthätta	blackcap	6	6
<i>Sylvia borin</i>	Trädgårdssångare	garden warbler	17	15
<i>Tringa totanus</i>	Rödbena	redshank	1	1
<i>Turdus iliacus</i>	Rödvingetrast	redwing	38	5
<i>Turdus merula</i>	Koltrast	blackbird	4	4
<i>Turdus philomelos</i>	Taltrast	song thrush	3	41
<i>Turdus pilaris</i>	Björktrast	fieldfare	18	77
<i>Vanellus vanellus</i>	Tofsvipa	[northern] lapwing	1	1
Total:				98 1 295 287 1 582

TILL DET UPPLYFTANDE ljudet av en grönsiska i bakgrunden begav vi, en liten grupp unga fältbiologer från hela landet, oss ut på fågelinventeringar i Jämtlands fantastiska natur veckan före midsommar.

En kylig junivecka fick vi chansen att uppleva mycket tillsammans – alltifrån att lära oss mer om både vanliga och ovanliga fågelarter såsom fjällabb, vigg och dubbelbeckasin från erfarna fågelskådare, till att ta oss ett iskallt dopp i Ännsjön. Från Täljstensvalen kunde vi blicka bort mot Åreskutan i sommarskrud medan vi stod

i de sista envisa snödrivorna och hörde korparnas läten i bakgrunden.

Vi ägnade oss även åt att klafska över Blåhammarmyren för att inventera och fick då se bland annat brushane på nära håll och en liten smalnäbbad simsnäppa som öppenlystigt lät oss ta del av sitt ihärdiga bobyggande en bra stund. Det var en blöt men fantastisk upplevelse!

FÖRSOMMAREN I JÄMTLAND visade sig bjuda på stora kontraster – blöta myrar, torra barrskogar, brusande vattenfall, vin-

terkyla och de mest grönskande av ängar.

DET JAG KOMMER minnas mest ifrån min resa till Handöl måste vara dubbelbeckasinspelet på fjället en afton där vi även hade turen att se några renar springa alldeles intill oss.

Jag som inte tidigare haft ett intresse för fågelskådning utvecklade under veckan en fascination för de här fantastiska djuren!

Sixten Hillerhag, Helena Hedkvist, Lisa Behrenfeldt, Elin Håård, Kristin Hyltegrén och Isak Wadsö tar en välbehövlig paus på Blåhammarmyren.

Jaktfalkunge ringmärkt med lila färgring U8. Foto: Ulla Falkdalen.

2012

– ett dåligt jaktfalksår

Det blev ett år utan större häckningsframgångar i länet för världens största falk – endast åtta par lyckades få fram ungar. Jaktfalken kategoriseras som sårbar (VU) i den svenska rödlistan.

text: Ulla Falkdalen, Projekt Jaktfalk och Tomas Bergström, Länsstyrelsen

JAKTFALK OMFATTAS AV Naturvårdsverkets åtgärdsprogram för hotade arter. Ett åtgärdsprogram för jaktfalk har varit under framtagande under flera år men har ännu inte fastställts. Medel avsattes för att genomföra föreslagna åtgärder i remissioner till åtgärdsprogrammet fram till 2010. Därefter tilldelades inte medel till åtgärder för jaktfalk i Jämtlands län pga. minskade anslag och prioriteringar inom åtgärdsprogrammen.

Trots minskade resurser kunde inventeringen genomföras även 2012 genom att medel för miljöövervakning av fjällfåglar kunde nyttjas för Länsstyrelsens arbete samt att Alvins fond bidrog till kostnader inom Projekt Jaktfalk.

PROJEKT JAKTFALK ÄR ett samarbetsprojekt mellan Sveriges Ornitologiska

Förening och Jämtlands läns Ornitologiska Förening. Tack vare att Fylkesmannen i Nord-Trøndelag och Norsk Ornitologisk Förening under 2012 bekostade en helikopterinventering i norska gränspfällarna kunde vi också få möjlighet att leta efter nya boplatser i gränsområdet och kontrollera gränsöverskridande revir.

Metod

Liksom tidigare år genomfördes först inventeringar under vårvintern för att lokalisera besatta revir och därefter gjordes återbesök i juni för att kontrollera häckningsresultat. Några kända jaktfalkrevir besöktes bara sommartid. Förutom sommarkontroller till fots användes helikopter för mer svårtillgängliga områden. Genom att fotografera bon från luften kunde ungarna lätt kontrollräknas i efterhand.

Ringmärkning av boungar genomfördes på två jaktfalklokaler i Västjämtland. I samband med detta insamlades biologiskt material, bl.a. två rötägg som skickades till miljögiftgruppen på Naturhistoriska riksmuseet. Förutom fältarbetet inhämtades uppgifter om jaktfalkobservationer från Artportalen.

Resultat

Vi kontrollerade 54 jaktfalklokaler, vilket är näst intill alla kända lokaler i länet. Endast 15 av dessa kunde konstateras ha etablerade par. Resultatet blev åtta lyckade häckningar med totalt 19 ungar vilket gav ett snitt på 2,4 ungar per lyckad häckning och 1,3 ungar per besatt revir.

Kommentar

Årets resultat är ett "bottenår" för jaktfalken och kan jämföras med resultaten från 2009 som också hade bara åtta lyckade häckningar. Något oroväckande är det låga antalet etablerade par som under 2012 var 15, vilket är under det antal som hittats de senaste åren då inventeringsinsatsen varit likartad.

EFTERSOM DAL- OCH fjällriparna är det huvudsakliga bytesdjuret är häckningsframgången i viss mån kopplat till förekomsten av ripa. En förklaring till den låga häckningsframgången 2012 torde bero på dålig födotillgång, dvs. ripa. Inventering av ripa sker som en del av förvaltningen av småviltjakt på renbetesfjällen. Resultat

från inventeringen av dalriparna visade på låga tätheter under 2009 samt ökande tätheter under 2010 och 2011, för att sedan visa på mycket små och sena kullar under 2012.

I figur 1 visas tätheter för dalriparna och häckningsframgång för jaktfalk. Vissa år, framför allt de senaste, visar på tydligt samband mellan arterna. Väderförhållanden med långvariga snöfall i början av häckningsperioden kan sannolikt också påverka häckningsframgången. Jaktfalken är som art specialiserad på att överleva och fortplanta sig i arktiska miljöer men kombinationer av extrema väderförhållanden antas ändå påverka förutsättningarna. De ungar vi ringmärkte den 4 juli tillhörde uppenbart sena kullar som måste ha lagts i början av maj istället för normal äggläggningstid i början till mitten av april.

FÖR ATT TOLKA jaktfalkens status och utveckling i Jämtlands län kan häckningsframgången studeras genom att räkna antalet ungar i bo. Antalet ungar kan ställas i relation till antalet häckningar eller antalet funna par. Vid jämförelse gentemot funna par tas även hänsyn till fåglar som bildat par men inte fullföljt eller misslyckats med häckningen. Med dessa variabler minskas risken för felkällor i form av varierande inventeringsinsats. Se figur 2.

DE LÅNGA SERIER som finns för jaktfalk och dalriparna i Jämtlands län är nationellt unika. Jämförbart långa obrutna serier från samma geografiska område finns inte för

övriga landet. Informationen är mycket viktig för att visa och förstå utvecklingen i fjällmiljön. För att säkra en fortsatt uppföljning krävs större långsiktighet i finansiering och genomförande av föreslagna åtgärder för jaktfalken.

VI VILL AVSLUTA med att uppmana till att rapportera alla jaktfalkobservationer i länet till Projekt Jaktfalk. Observationer och fotografier från tidigare år är också värdefulla.

Eftersom en del jaktfalkar försetts med färgringar vill vi be alla om att särskilt kika efter färgmärkta jaktfalkar både i fjällen och på övervintringsplatser. Färgringarna kan ha olika färger; blå, röda, lila och svarta ringar har använts i vårt län. Vid ringmärkningen 2012 användes lila färgringar. Varje ring har en kod bestående av en bokstav och en siffra. Försök gärna avläsa koden på en jaktfalkring med tubkikare eller fotografera falken så att ringen ev kan tydas i efterhand genom uppförstoring på dataskärmen.

FÖRUTOM UNDERTECKNADE HAR följande personer medverkat i fältarbetet eller rapporterat tillfälliga jaktfalkobservationer 2012: Bengt Warensjö, Janne Eriksson, Alf Nordin, Torgeir Nygård, Benckt Aspman, Olof T. Johansson, Paul Stevenson, Helena Hedkvist, Mia Wallin, Niklas Holmedahl, Johan Råghall, Håkan Sjölin, Erik Jonasson, Leif Eriksson, Kim Woxlägd, Lotta Berg, Anette Strand,

Anders Johansson, Lars Johansson, Thomas Johansson, Knut Klefbom samt Länsstyrelsens naturbevakare Alf Kjellström, Christer Edsholm, Lars Liljemark och Bert-Ivan Mattsson. Stort tack för alla jaktfalkrapporter!

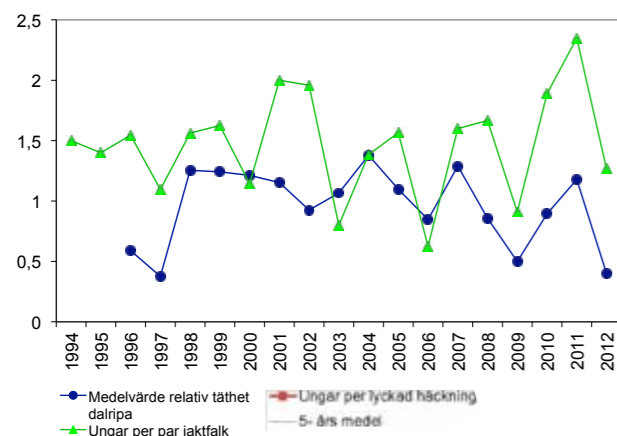
Många tack också till bidragsgivarna Naturvårdsverket, Alvins fond, Fylkesmannen i Nord-Trøndelag och Norsk Ornitologisk Forening.

Till slut ett varmt tack till "Rapphörona" som lämnade en slant till Projekt Jaktfalk i samband med sitt besök vid Ånnsjöns Fågelstation.

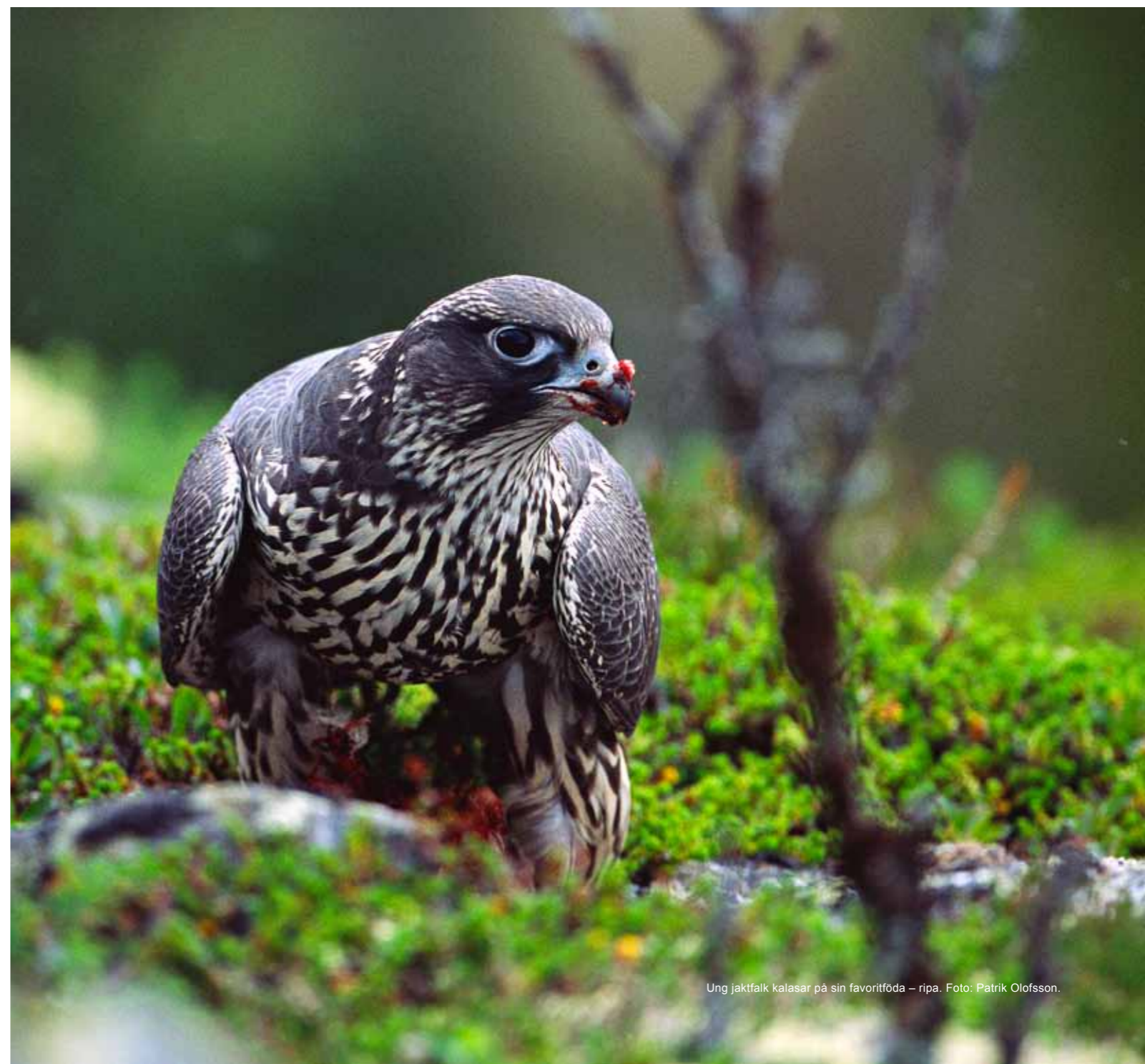
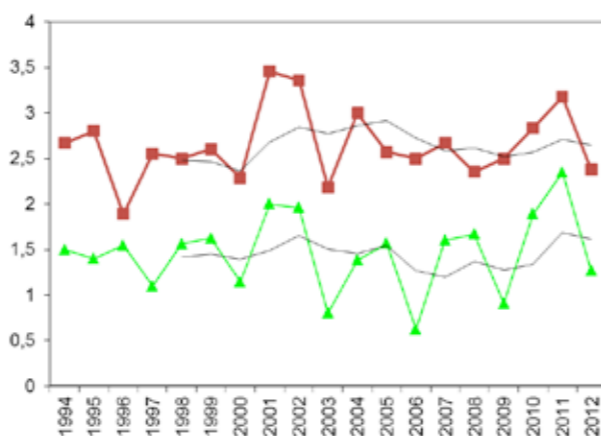
Länet totalt	2008	2009	2010	2011	2012
Kontrollerade lokaler	-	45	54	55	54
Etablerade par	24	22	18	23	15
Häckningar:					
– lyckade	17	8	12	17	8
– okänt	-	-	-	1	0
– misslyckade	-	-	2	0	0
Antal ungar	40	20	34	54	19
Ungar/lyckad häckning	2,4	2,5	2,8	3,2	2,4
Ungar/etablerade par	1,7	0,9	1,9	2,3	1,3

Tabell 1. Resultat för jaktfalk inom Jämtlands län 2008-2012. Inventeringen är genomförd av Länsstyrelsen samt Projekt Jaktfalk.

Figur 1. Diagrammet visar relativa medelvärden för dalriparna under augusti månad samt häckningsutfallet för jaktfalk i form av antal boungar fördelat på antal par respektive år. Värderna för dalriparna från 2012 saknas. Data för Jämtlands län. Källor: Projekt Jaktfalk, Länsstyrelsen i Jämtland och Høgskolen i Hedmark, avdelning for anvendt økologi og landbruksfag, Norge.

Figur 2. Diagrammet visar häckningsframgången för jaktfalk under perioden 1994-2012 i Jämtlands län uttryckt i genomsnittligt antal ungar per lyckad häckning respektive antalet funna par. För respektive variabel visas även ett femårs medelvärde. Trenderna visar på en relativt stabil häckningsframgång under perioden. Källa: Projekt Jaktfalk och Länsstyrelsen i Jämtlands län.

Ung jaktfalk kalasar på sin favoritföda – ripa. Foto: Patrik Olofsson.

Kungsörn i Jämtland

text: Håkan Sjölin foto: Patrik Olofsson

Om fjolåret var ett rekordår så var den gångna häckningssäsongen ett bottenår för kungsörnarna i Jämtlands län med endast 15 lyckade häckningar.

DET KONTROLLERADES 129 revir. Av de 60 reviren som var besatta gick 27 par till häckning och 15 av dessa par lyckades få fram totalt 17 ungar. Sex av ungarna blev ringmärkta. Stora delar av västra Jämtland hade inte en enda lyckad häckning. Positivt är ändå att det hittats två nya revir under året och sammanlagt kan Jämtlands län nu räkna in 143 kända revir.

Under vårvintern hittades två döda kungsörnar upplagda på en snöplogkant efter en mindre väg i Jämtland. Örnarna lämnades direkt till polisen i Östersund

men skickades först under hösten till SVA. Vi väntar med spänning på att få veta dödsorsaken för dessa örnar.

KUNGSÖRNEN HAR VARIT omdiskuterad i länet under året i samband med miljardprojektet ”Örndalen” öster om Björnrike i Vemdalen. Projektet inkluderar 6 000 turistbäddar och flera nya liftar. Vid den genomförda kungsörnsinventeringen i det berörda området under året observerades kungsörn vid 44 olika tillfällen. I dalgången finns flera kända kungsörnsbon

och häckning konstaterades i år.

Naturskyddsföreningen i Jämtland/Härjedalen och Jämtlands läns ornitologiska förening har yttrat sig i ärendet och menar att en exploatering av denna orörda fjälldal med sin skog och sina kungsörnar vore en katastrof och en miljöskandal.

STORT TACK TILL alla inventerare och upp-giftslämnare för värdefulla insatser

Kungsörnsinventeringen börjar redan i februari då örnarna spelflyger över reviret. Här syns dock en subadult kungsörn som inte börjat häcka ännu.

Jämtlands län 2012	A	B	C	D	E	Länet
Häckningar:						
A > Häckande par	4	5	1	13	4	27
B > Lyckade häckningar (med ungar)	3	0	0	8	4	15
C > Häckning med okänt resultat	0	0	0	0	0	0
D > Misslyckade/ avbrutna	1	5	1	5	0	12
E > Antal ungar	4	0	0	8	4	16
F > Antal dubbelkull	1	0	0	0	0	1
G > Antal årlig upprepning	0	0	0	3	0	3
Revir:						
H > Besatta revir = Par	14	10	5	22	9	60
I > Besatta med känd bolokal (Bmkb)	14	10	5	22	9	60
J > Besatta utan känd bolokal	0	0	0	0	0	0
K > Ockuperat sista fem åren	28	16	12	39	13	108
L > Ej ockuperat sista fem åren	10	7	1	12	0	30
M > Kända revir inklusive historiska	38	23	17	52	13	143
N > Besökta (kontrollerade)	33	21	15	48	12	129
Ringmärkning:						
O > Antal ringmärkta	0	0	0	5	1	6
P > Antal färgringmärkta	0	0	0	5	1	6
Jämförelsetal i %:						
Q > Ungar/ lyckad häckning	1,3	0,0	0,0	1,0	1,0	1,1
R > Ungar / besatt med känd bolokal	0,3	0,0	0,0	0,4	0,4	0,3
S > Ungar/ par	0,3	0,0	0,0	0,4	0,4	0,3
T > Par av besökta	42,4%	47,6%	33,3%	45,8%	75,0%	47%
U > Lyckade häckn av besatta revir (Bmkb)	21,4%	0,0%	0,0%	36,4%	44,4%	25%
V > Missl.häckn av besatta revir (Bmkb)	7,1%	50,0%	20,0%	22,7%	0,0%	20%
X > Lyckad häckn. av besökta	9,1%	0,0%	0,0%	16,7%	33,3%	12%
Y > Besökta av kända revir	86,8%	91,3%	88,2%	92,3%	92,3%	90%

Figur 1. Områdesindelning.

Tabell 1. Resultat för kungsörn i Jämtlands län 2012.

Artikelförfattaren med en av årets ringmärkta kungsörningar i famnen.

Jaktfalk och kungsörn i Härjedalen

Efter fjolårets lyckade häckningsresultat fanns inga förväntningar att det skulle upprepas 2012. När snön lade sig på hösten 2011 fanns dock fortfarande lämlar här och var, men de skulle försvinna helt före jul. Ungfågla hade säkert ändå ganska hyggligt med bytesdjur, när de började livnära sig själva.

text: Bengt Warensjö foto: Marie Eriksson

ATT DET SKULLE bli ett sämre häckningsår talade även den statistik som finns för. Det är mycket sällan som två på varandra följande år blir framgångsrika för paren. Det som är mycket förvånande är nedgången av ripstammen och av skogshönsen under vintern. Dessa arter borde ha fått ett rejält uppsving under sin förnyring 2011, men så blev inte fallet och frågetecknen kvarstår.

Vintern var ändå ganska normal men i månadsskiftet maj-juni fick vi in ett neder-bördsområde med rikligt med snö, hård vind och slask, som varade i flera dagar. De betydligt färre örnpär jämfört med fjolåret som ändå gått till häckning fick det be-svärligt och några par misslyckades. Bytesbrist och det dåliga väderläget var nog båda anledningar till det. Årets

häckningsresultat blev därmed ett av de sämsta sedan jag började med inventeringarna i början på 1980-talet. 48 revir kontrollerades och knappt hälften av dessa var besatta. Åtta kungsörnpär lyckades med att föda fram var sin unge till flygfärdig ålder. Ingen dubbelkull kunde noteras. Det är en rekordlåg siffra i Härjedalen. Övriga hade helt enkelt avstått eller gett upp tidigt.

Det var i skogslandet som några av örnpären hade framgång, vilket visar att vädret har spelat en viss roll. Nu får vi bara hoppas att betingelserna blir gynnsammare för vår landskapsfågel kungsörnen nästa år.

MED TANKE PÅ situationen för rovfågla överlag det här året, blev inventeringen av jaktfalk inte någon positiv upplevelse. Det ena falkreviret efter det

andra stod tomt. På mina fjällturer mötte jag inte ens korp eller fjällvråk med några få undantag. Man kan fråga sig vad som egentligen har hänt! Inte ens vårt säkra par Idun som sällan sviker var på plats.

Att ripstammen gått ned kraftigt de senaste åren är väl dokumenterat, men att inte ett enda falkpar lyckades med häckningen är ändå en gåta.

Av de 13 reviren som jag känner till undersöktes tio. Ensamma jaktfalkar observerades i anslutning till två av reviren. Sist en fråga till myndigheterna. Hur länge ska nedgången av ripstammen få fortgå innan man helt avlyser jakten?

KALENDARIUM

I VINTER KOMMER JORF i samarbete med Studieförbundet att anordna tre inneträffar/öppet hus-dagar på temat fåglar och fågelskådning i hörsalen på Länsbiblioteket. Som medlem är du förstås välkommen att komma och lära dig mer om fåglar och träffa andra medlemmar och fågelintresserade, men du får också, om du vill och har möjlighet, gärna hjälpa till med själva arrangemanget och med att värva fler medlemmar till vår förening. Hör gärna av dig till Thomas Holmberg, 0730-58 36 30, om du vill hjälpa till på något sätt eller om du har frågor. Det går också bra att e-posta till info@jorf.se

Fågelbordets fåglar 19 januari

Öppet hus på Länsbiblioteket kl 13-15 med bildspel "Fågelbordets fåglar" kl 14. Tema Fågelmatning – Vad ska man ge för sorts mat? Vilka fågelmatare är bra? Vilka fåglar kan man räkna med att se vid fågelbordet? Vi svarar på dina frågor.

Ugglor och holkfåglar 23 februari

Öppet hus på Länsbiblioteket kl 13-15 med bildspel "Ugglor och andra holkfåglar" kl 14. Tema Fågelholkar – Hur ska de se ut? Vilka fåglar kan man få i dem? Här får du svar på dina funderingar kring fågelholkar och andra fågel frågor.

Temadagen föregås av föreningens årsmöte som startar kl 12.00. (Se kallelse på tidningens baksida.)

Vårfåglar och fågellokaler 16 mars

Öppet hus på Länsbiblioteket kl 13-15 med bildspel "Vårfåglar och fågellokaler i Jämtland" kl 14. Tema Vårfåglar – Nu är vårfågla snart här! Vilka är de och hur låter de? Vilken fågelbok och kikare ska jag skaffa?

SOF:s nätverk för kvinnor, "Rapphönan", skänkte 500 kr till fågelstationen i samband med sin resa till Annsjön. Tack för det! Här syns hela gruppen utanför stationen. I den övre raden finns även årets stationschef Paul Stevensson och vår egen rapphöna Elisabeth Marklund till vänster om honom, samt en av våra duktiga assistenter, Helena Hedkvist längst till höger. Foto: Ulla Falkdalen.

Kallelse till årsmöte

för Jämtlands läns Ornitologiska Förening

Tid: Lördagen den 23 februari kl. 12.00

Plats: Länsbiblioteket i Östersund

Efter sedvanliga årsmötesförhandlingar följer en inneträff på temat holkar; ett bra tillfälle att träffa andra medlemmar och se ett bildspel om ugglor och andra holkfåglar.